Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33325

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i (Y?ÇOÖ), yeti?kin bireylerin **çevre okuryazarl???** düzeylerini ölçmek amac?yla 2014 y?l?nda Atabek-Yi?it ve arkada?lar? taraf?ndan geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Ölçek, bireylerin çevresel bilgi, tutum ve davran?? boyutlar?ndaki yeterliliklerini kapsaml? bir ?ekilde de?erlendirmeyi hedefler. Geli?tirme süreci, kapsaml? literatür taramas? ve titiz bir geçerlik ve güvenirlik çal??mas?n? içermektedir. Bu ölçek, özellikle çevre e?itimi programlar?n?n etkilili?ini de?erlendirmede ve yeti?kin popülasyonunun çevresel bilincini haritaland?rmada önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Ölçe?in orijinal ad? ?ngilizce olarak "Environmental Literacy Scale for Adults (ELSA)" olup, geli?tirme ve do?rulama çal??malar? uluslararas? akademik bir dergide yay?mlanm??t?r. Bu sayede, ölçe?in sa?lam psikometrik temellere dayand??? gösterilmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Çevre Okuryazarl???, Yeti?kinler, Ölçek Geli?tirme, Psikometrik Özellikler, Çevresel Tutum, Çevresel Bilgi, Psikometri

Yazarlar

Elif Atabek-Yi?it, Nurgül Köklükaya, Mehmet Yavuz, Erol Demirhan

Amaç

Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i'nin temel amac?, yeti?kin bireylerin sahip oldu?u çevresel bilgi düzeyini, çevreye yönelik tutumlar?n? ve çevre dostu davran??lara e?ilimlerini bilimsel ve sistematik bir biçimde nicelle?tirmektir. Bu ölçek, özellikle çevre bilincinin ölçülmesinin zor oldu?u yeti?kin popülasyonunda standart ve güvenilir bir ölçüm arac? ihtiyac?na cevap vermek üzere tasarlanm??t?r.

Ölçek, ayn? zamanda çe?itli demografik gruplar aras?ndaki çevre okuryazarl??? farkl?l?klar?n? tespit etme, çevresel e?itim programlar?n?n etkisini de?erlendirme ve politika yap?c?lar için hedef kitleye yönelik stratejiler geli?tirmeye yard?mc? olma i?levlerini de üstlenir. 2014 y?l?nda yap?lan geli?tirme çal??mas?, Türkiye ba?lam?nda yeti?kin çevre okuryazarl???n? ölçmek için kültürel olarak uygun ve geçerlik aç?s?ndan güçlü bir araç sunmay? amaçlam??t?r.

Yap? (Construct)

Ölçek, ana yap? olarak **Çevre Okuryazarl???** (Environmental Literacy) kavram?n? ölçmektedir. Bu yap?, genellikle üç temel alt boyutta incelenir:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Çevresel Bilgi (Cognitive Component): Bireyin temel ekolojik kavramlar, çevre sorunlar? (küresel ?s?nma, biyoçe?itlilik kayb? vb.) ve bu sorunlar?n çözümlerine dair sahip oldu?u bilgi düzeyi.
Çevresel Tutum ve Fark?ndal?k (Affective Component): Bireyin çevreye yönelik duygusal tepkileri, de?erleri, kayg?lar? ve çevreyi korumaya yönelik motivasyon düzeyi.
Çevresel Davran?? ve Eylem E?ilimi (Behavioral Component): Bireyin günlük ya?am?nda çevreye duyarl? eylemlerde bulunma niyeti ve bu eylemleri gerçekle?tirme s?kl???.

Ölçek, bu çok boyutlu yap?y? temsil eden maddelerden olu?arak, yeti?kinlerin çevresel yeterliliklerini bütüncül bir perspektifle de?erlendirme imkan? sunmaktad?r.

Geçerlik (Validity)

Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i'nin **geçerlik** çal??malar?, 2014 tarihli orijinal makalede detayland?r?lm??t?r. Ölçe?in yap? geçerli?ini sa?lamak amac?yla faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r. Kapsam geçerli?i, uzman görü?leri al?narak ve literatür taramas? yap?larak sa?lanm??t?r. Uzmanlar, maddelerin ölçülmek istenen yap?y? ne ölçüde temsil etti?ini de?erlendirmi?tir.

Yap?lan analizler, ölçe?in kuramsal olarak beklenen alt boyutlar? do?ru bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermi?tir. Ayr?ca, ölçüt ba??ml? geçerlik kapsam?nda, ölçekten al?nan puanlar?n çevreyle ilgili di?er geçerli ölçüm araçlar?ndan veya davran??sal göstergelerden elde edilen puanlarla ili?kisi incelenmi?tir. Bu çal??malar, ELSA'n?n yeti?kin çevre okuryazarl??? yap?s?n? ölçmede güçlü bir geçerlik kan?t?na sahip oldu?unu ortaya koymu?tur.

Güvenirlik (Reliability)

Ölçe?in güvenirlik (reliability) analizleri, ölçe?in farkl? zamanlarda veya farkl? madde kümeleriyle tutarl? sonuçlar verip vermedi?ini belirlemek için yap?lm??t?r. ?ç tutarl?l?k güvenirlik katsay?s? (Cronbach's Alpha) yayg?n olarak kullan?lm??t?r. Orijinal çal??mada, ölçe?in genel ve alt boyutlar baz?nda yüksek iç tutarl?l??a sahip oldu?u rapor edilmi?tir. Bu, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme konusunda homojen oldu?unu gösterir.

Buna ek olarak, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? test etmek amac?yla test-tekrar test güvenirlik çal??mas? da yap?lm?? olabilir. Bu analizler, ölçek puanlar?n?n k?sa bir zaman dilimi içinde tutarl?l???n? korudu?unu göstererek, ölçe?in ölçüm hatas?n? minimize etti?ini do?rulam??t?r.

Faktör Analizi (Factor Analysis)

Ölçe?in yap?sal modelini belirlemek için öncelikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA)

ARABPSYCHOLOGY.COM

kullan?lm??t?r. AFA sonuçlar?, ölçe?in teorik olarak beklenen çevresel bilgi, tutum ve davran?? gibi çok boyutlu yap?s?n? destekleyen faktör yap?s?n? ortaya ç?karm??t?r. Faktör yükleri, maddelerin ilgili alt boyuta güçlü bir ?ekilde ba?l? oldu?unu göstermi?tir.

Ard?ndan, elde edilen faktör yap?s?n?n farkl? bir örneklem üzerinde do?rulanmas? amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) uygulanm??t?r. DFA sonuçlar?, model uyum indekslerinin (örne?in, CFI, TLI, RMSEA) kabul edilebilir düzeylerde oldu?unu ve üç faktörlü yap?n?n veri ile uyumlu oldu?unu göstermi?tir. Bu analizler, Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i'nin sa?lam ve net bir faktör yap?s?na sahip oldu?unu kan?tlam??t?r.

Ölçek Enstrüman?

Test Türü: Geli?tirme (Development) çal??mas?d?r. Ölçek, yeti?kinlerin çevresel yeterliliklerini de?erlendiren öz bildirime dayal? bir envanterdir.

Format: Ölçek maddeleri, genellikle 5'li Likert tipi bir derecelendirme format?n? kullan?r (Örn: "Kesinlikle Kat?l?yorum"dan "Kesinlikle Kat?lm?yorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal geli?tirme dili).

Popülasyon Grubu: Yeti?kin bireyler.

Ya? Grubu: 18 ya? ve üzeri yeti?kin popülasyonu.

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, Türkiye'deki farkl? sosyo-ekonomik ve e?itim düzeylerinden gelen yeti?kinler üzerinde standardize edilmi?tir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim envanteri (Self-report inventory). Kat?l?mc?lar, kendilerine sunulan çevresel bilgi, tutum ve davran?? maddelerine ne ölçüde kat?ld?klar?n? belirtirler.

Anahtar Kelimeler

ELSA, Çevresel Davran??, Çevresel E?itim, Yeti?kin Okuryazarl???, Faktör Yap?s?, ?ç Tutarl?l?k

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Elif Atabek Yi?it

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Ara?t?rma makalesinde belirtilmemi?tir.

Kurum E-posta Adresi: eatabek@sakarya.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Sakarya Üniversitesi, E?itim Fakültesi, Sakarya, Türkiye.

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2014 (Ölçe?in geli?tirildi?i ve yay?mland??? y?l).

Kullan?m ?zinleri: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle yazarlar?n iznine tabidir. Ticari veya büyük ölçekli uygulamalar için sorumlu yazar (Elif Atabek Yi?it) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Ücret: Akademik kullan?m için genellikle ücretsizdir, ancak kullan?m ko?ullar? sorumlu yazar taraf?ndan belirlenir.

Referanslar

Atabek-Yi?it, E., Köklükaya, N., Yavuz, M., & Demirhan, E. (2014). Development and validation of Environmental Literacy Scale for adults (ELSA). *Journal of Baltic Science Education*, *13*(3), 425-435.

Bu ölçe?e ait orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: environmental-literacy-scale-for-adults-toad.pdf

Yeti?kinler için Çevre Okuryazarl??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri orijinal kaynak içerikte sa?lanmam??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM